

Jövedelmező lehet az áttelelő vöröshagyma

Bár hazánkban már az 1980-as években is termesztettek áttelelő vöröshagymát, jelenlegi termőfelülete csak a rákövetkező évtizedben alakult ki. Az eredeti termesztéstechnológián az időjárási körülményekhez igazodva többször is változtattunk. A téli fényszegény, hideg évszakon még a zárt termesztőberendezésekben sem könnyű sikerrel átvezetni növényeket, a szabadföldi átteleltetés pedig igazi kihívás, legyen szó hagymafélékről, kelkáposztáról vagy akár spenótról. Kontinentális klímánkon ugyanis szinte lehetetlen előretervezni az időjárást.

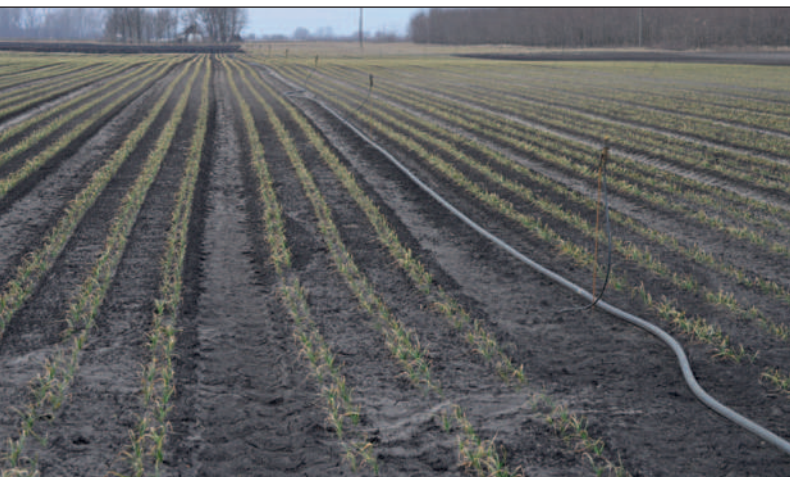
A vetési időpontok körzetenként és talajtípustól függően is változnak.

▲ Bondár Imre muronyi termelő állománya szépen fejeseedik. Ha kedvezően alakul a korai főzőhagyma ára, a gazda készen áll a kézimunka-igényes, csomós értékesítésre is

◀▼ Áttelelőhagyma-állomány közvetlenül a fagy kienkedése után, február utolsó napjaiban Szabadszállás aranyegyházi részén. A gyökerek láthatóan épek, működnek. A növények szívlevelei is zöldék, készek a további fejlődésre

a veszély fenyeget, hogy november elejére túlságosan megerősödik a növény és a következő tavasszal magszárba megy az állomány. Az augusztus eleji vetések főként az öntözetlen kultúrákra voltak jellemzők, korán vetettek, majd várták, hogy megérkezzen a csapadék. Mivel ez a technológia rendkívül kockázatos, az öntözés nélküli termesztés teljesen eltűnt a hazai gyakorlatból. A másik véglet, amikor a tartósan magas szeptemberi hőmérséklet miatt október elejére toljuk a vetést. Ha ugyanis fényszegény és hideg a késő őszi, a növények nem érik el az átteleléshez szükséges kedvező fejlettségi állapotot és telten kifagynak.

Körzetenként változik

Földrajzi fekvésükből adódóan a hazai termesztési körzetekben eltérő a növények számára hasznos hőösszeg, ezért a vetési időpontok körzetenként és talajtípustól függően is változnak. A békés megyei termelők esetenként még szeptember első napjaiban is vetnek. Pest megyében laza homoktalajokon is próbálkoznak a szeptemberi vetéssel. A Jászságban, Bács-Kiskun és Pest megyében – főleg a kötöttebb talajokon – augusztus végéig, a Kisalföldön pedig még egy kicsivel előbb, augusztus 20-á körül befejezik az áttelelő hagyma vetését. A vetésmély-

ség a talajtípustól függően 2-3 centiméter, amelyet csak leírni könnyű, annál nehezebb kivitelezni. Az augusztusi és a szeptember eleji talajhőmérséklet tartósan 30 °C fölött is lehet, ilyen körülmények között kell nyirkos, aprómorzsás és gyommentes vetőágyat készíteni a magoknak. Elő- és kelesztő öntözéssel – vagy annak hiányában – egyszerre megfőzhetjük vagy kiszáríthatjuk a csírázó növényeket.

Jobb ikersorosan

A tőszám kiválasztásához piaci ismeretekre és értékesítési információkra is szükségünk van, ugyanis az elvetett mag mennyiségével és a vetéssel szabályozzuk a hagyma átmérőjét. A termelőnek vagy a kereskedőnek már a nyár végi vetéskor döntenie kell, hogy a kisebb vagy a nagyobb méretosztályt célozza meg, valamint azt, hogy főzőhagymát vagy ömlesztett árut szeretne értékesíteni. A hektáronként tervezett tőszám 800-1300 ezer szem, melyet a traktor hasa alatt kialakított vetőágyban 3 vagy 4 ikersorban vetünk el. Esetenként 5 vagy ennél több egyes sorba vetnek, ami a tavaszi vetésű hagymában is jól működik. Minél jobban széthúzzuk a sorokat, annál nagyobb helyen, tehát annál nagyobbra fejlődhetnek a fejek, és az állomány egyöntetűsége is javul. A sűrű sorok technológi-

◀ Május közepén, egy dunántúli kisváros zöldségboltjában valószerűtlenül drágán kínálták a főzőhagymát. A fogyasztók ennyi pénzért inkább banánt vásároltak

ai hátránya, hogy a sorok közt megoldhatatlan a talaj lazítása, kapálása, és magas tőszám esetén esős évben nehezebb megvédeni az állományt a peronoszpórától és az alternáriától, mint az iker-soros elrendezéseknél.

A rendelkezésre álló viszonylag széles vetőgépválasztékból a szemenként, precíziósan vető típusokat használjuk. Nagy előnyük, hogy a vetőtárcsán egyenlő távolságra helyezkednek el a magok, így a talajba kerülve is (szinte) egyenletesen oszlanak el. Vetések után általában nem hengerezünk, ezt a munkát elvégzik a vetőgép tömörítőhengerei.

Gabonafélék után

Mivel a vöröshagyma-állományban is jelen vannak polifág kártevők (dohánytripsz, levéltetvek), érdemes átgondolni a hagyományos zöldséges vetésforgót és ennek megfelelően újrafogalmazni a kertészeti szakirodalmat és a korábbi technológiákat is. Jó elővetemények a gabonafélék és a korai csemegekukorica. Ha utóbbinak a csuhéleveleit és szármadaradványát is bedolgozzuk a talajba, az felér egy zöldtrágyázással. Közvetlenül az áttelelő hagyma előtt a hagyományos zöldtrágyázás is ajánlott, olajretek, mézontófű vagy egyéb zöldkeverékek bármelyike serkenti a talajéletet.

A nyugat-európai technológiák ismeretében eleinte

úgy gondoltuk, hogy akár hektáronként 1200-1300 kilogramm összes műtrágya-felhasználást (alaptrágya, fejtrágya és lombtrágya együtt) is tervezhetünk. Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül, hogy a jó minőségű műtrágyák egyre kevésbé megfizethetők, és a termelők zöme nitrátérzékeny területen gazdálkodik, ahol korlátozottan lehet műtrágyázni. Az áttelelő hagyma vetés előtti alaptrágyázása ebből adódóan enyhén nitrogéntúlsúlyos. Esős, hűvös ősszel jó szolgálatot tesznek és segítik a gyökeresedést a ként is tartalmazó alaptrágyák. A tavaszi indító fejtrágya szintén nitrogéntúlsúlyos, a tenyészedőszak hátralevő részében pedig káliumtúlsúlyt alakítunk ki. A műtrágyázási programot a növények állapota, színe, fejlettsége és az időjárás is befolyásolja, esetenként felülírhatja, ezért folyamatosan figyeljük az állományt.

Tavaszi mellé soha

Ha van elég időnk a talaj-előkészítésre és a zöld tarlóban makacs élő gyomok is találhatóak, akkor célszerű *glifozátos* alapkezelést alkalmaznunk, különben a gyomok egy részét már nem tudjuk kiirtani az állományban. A vetést követően érdemes megvárni, hogy a magok csírája megpattanjon és akkor kiadni a *pendimetalin* hatóanyagú készítményt. Így kisebb lesz a szer csírázásgátló hatása és egyöntetűbb kelést remélhetünk.

Az állományban végzett mechanikai sorközművelés – számos előnye mellett – gyomgyérítő hatású is. Ettől függetlenül, ha szükséges, megfelelő hatékonysággal használhat-

▲ A szabadszállási állomány március közepén és április végén. A húsvét utáni télies időjárás (fagy, hó, orkánszerű szél), átmenetileg visszafogta a növényeket

juk az *oxifluorfen* és *kletodim* hatóanyagokat. Akármilyen körülményben járunk is el az állomány gyomirtásakor, számolnunk kell a gyomirtó szernek a növények fejlődését átmenetileg visszafogó vagy akár a hozamot is csökkentő hatásával. A gombabetegségek közül főleg az alternária és peronoszpóra ellen védekezünk, felváltva használva az *azoxistrobin+difenokonazol*, valamint *iprovalikarb+ rézoxiklorid* hatóanyagokat. Erősen alternáriás évben nagy segítség az eseti engedéllyel használható *boszkalid* hatóanyag is. A rovarok közül – évjáratától függően – a talajlakó drótférgectől, a hagymalégytől (őszi és tavaszi rajzás is), a dohánytripsztől és a levéltetűféléktől kell védeni az állományt, *teflutrin*, *dimetoát* és *spinozad* hatóanyagokkal eredményesen gyéríthetjük őket. Alapszabály, hogy az az áttelelő és a tavaszi vetésű hagymát

▶ A lilahagymát nehéz korai csomós áruként értékesíteni, mivel 2-4 buroklevél eltávolításával a fej elveszti lila színét

▲ Erdei Lajos fényesi gazda bizakodik, hogy a középkésői, késői érésű fajtákat is kedvező áron értékesítheti

Jövedelmező lehet az áttelelő vöröshagyma

▲ *Fejedéskor megnő a hagyma vízigénye. A növény vízellátottságát és a talaj vízkapacitását érdemes naponta többször is ellenőrizni és szükség szerint öntözni*

Jól teleltek

A május 4-én, Békés megyében rendezett tanácskozáson kiderült, hogy az elmúlt télen az áttelelő növények közül több helyen kifagyott a spenót, a szalmával takart sárgarépa is károsodott, a dél-magyarországi korai gyökérezöldsgéfélek vetései pedig jócskán megkéstek.

Az áttelelő hagymáknál több termőtájbán is észleltek ugyan kifagyást, de összességében jól teleltek az állományok és a gazdák reménykedve várják az értékesítési szezont. A rendkívül aszályos tavaszon a termelők öntözéssel pótolták a növények vízigényét, sok esetben már március közepétől. Bár a hűvös időjárásban a hagymalégy rajzását alig lehetett észrevenni, kártételét már május első napjaiban megfigyelték, és a kárt célzott védekezéssel csökkentették. A gombabetegségek szintén korán megjelentek, és az eddigi enyhe fertőzés a hőmérséklet emelkedésével várhatóan fokozódik majd.

soha se vessük egymás mellé, mert ezzel sok növényvédelmi gondot elkerülhetünk, lényegesen kevesebb permetezéssel megússzuk az időnyt.

Öntözés nélkül kockázatos

Megfelelő öntözés nélkül kiárt jövedelmezően, jó minőségű hagymát termeszteni. Bár klímánk szeszélyéből adódóan egyes évjáratokban öntözetlen körülmények között is sikerülhet, a hozam, a minőség és a jövedelmezőség nehezen tervezhető. Az áttelelő fajták öntözése kiemelt figyelmet igényel, mivel a tenyészidejük 270-300 nap, tehát közel háromszorosa a tavaszi vetésűeknek (100-130 nap). Az öntözési program a vetés előtt, a vetőágy előöntözésével kezdődik, majd a vetés utáni kelesztő öntö-

zéssel folytatódik. A vetés időpontjánál is fontosabb, hogy milyen gyorsan tudjuk kiszorítani az állományt, ezért többnyire szükséges a kelesztő öntözés. Az ős folyamán, november közepéig álljunk készenlétben, és ha kell, öntözzünk.

A következő évi öntözés március elejétől a betakarítás időpontjától függően körülbelül június közepéig tart. Könnyen melegedő talajon már márciusban tartós vízhiány alakulhat ki, akkor leáll a növények hosszanti növekedése és a hagymafej 1-2 centiméteres fejátmérővel beköt, azaz kényszerérik. A teljes tenyészidőszak során termőtájtól függően mikroöntözéssel 15-25 alkalommal öntözzünk. Főleg május-júniusban, 30 °C fölötti hőmérsékletnél az állomány hűtésére is szükség lehet, ezt naponként kétszeri 20 perces frissítő öntözéssel oldhatjuk meg. Akármilyen technikával is rendelkezünk, 8 és 15 óra közt öntözzünk. Hagyjuk leszáradni a lombot, és utána kerülhetnek sorra a növényvédelmi permetezések.

Hektáronként 50-80 tonna

A csomózott főzöhagyma kivételével az áttelelő állományt géppel takarítjuk be. Május-júniusi betakarításkor általában még kisebb a légköri besugárzás mértéke, mint a tavaszi vetésű és augusztus-szeptemberi fölszedésű hagymáknál. Az áttelelő fejek pánclija azonban vékonyabb és gyengébb, mint a tavaszi vetésű hagymáké, ezt a renden tartásnál vegyük figyelembe. A jó páncl kialakítása érdekében növelni kell a levegő páratartalmát, ha szükséges, öntözzünk még szárdőlés előtt és/vagy közben is. Ez nem ellentmondás, gondoljunk csak az olaszországi

gazdák termesztési körülményeire. Az olaszoknál nemcsak a napi hőmérséklet, hanem a levegő páratartalma is jóval magasabb, mint nálunk, ezért tudnak a miénknél pánccelozabb és kevésbé repedt héjú hagymát termesztetni.

▲ *A Sibir fajta megfelelő technológiával már május első felére az 5-6 centiméteres fejet nevel*

A pánccelosodás időszakában, ha magas a napi hőmérséklet, kis vízádaggal öntözzünk, és lehetőleg ne szárítsuk zörgősre a hagymát, mert megreped a héja. Sokat segít, ha éréskor is egészséges a hagyma és lombját nem vitte le teljesen valamelyik gombabetegség, az ép lomb ugyanis fontos szerepet játszik a hagymafej vízháztartásában és csökkenti a héjrepedés kockázatát. A betakarított hagymát - ha nem értékesítjük azonnal - fedett, széljárta tárolóban, lehetőleg konténerben tároljunk. A halmos tárolásnál nehezen szabályozható a hagyma hőmérséklete, így gyorsabban romolhat a minőség. Megfelelő körülmények között az áttelelő hagyma hozamát 50-80 tonnára tervezzük hektáronként, esetenként ennél több is lehet. Ezt követően már csak szorzás kérdése, hogy kilogrammonként 70-100 forintos termelői árnál milyen árbevétel remélhetünk.

Kádár András

Válasszon a Bejo Zaden áttelelő vöröshagyma fajtakinálatából!

**BRIDGER
ELEMENT
MAKALU
SIBIR
SWIFT
RADAR
ELECTRIC**

Vetőmagrendelés, termelési szaktanácsadás:

Rit-Sat Kft:
+36-23-440-511,
www.ritsat.hu
Benák Péter:
+36-30-284-9793
Kádár András:
+36-30-960-4489

Rit-Sat
Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft.